

Postulaty Forum Ekspertów Zrównoważonego Budownictwa:

- **Powołanie międzyresortowego Komitetu ds. Zrównoważonego Budownictwa przy Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. W tej chwili tematy dotyczące budownictwa i mieszkalnictwa są rozproszone, zajmuje się nimi kilka ministerstw i innych podmiotów publicznych.**
- **Zmiana legislacji w celu wprowadzenia instrumentów finansowych promujących rozwiązania niskoemisyjne. Może to być np. wprowadzenie przez Komisję Nadzoru Finansowego rekomendacji, które nakażą bankom uzależnienie finansowania inwestycji od jej wpływu na środowisko i społeczeństwo oraz odporności na zmiany klimatu.**
- **Określenie polityki rządu dotyczącej wytwarzania energii elektrycznej oraz energii cieplnej ze źródeł odnawialnych i systematyczne odchodzenie od stosowania węgla jako podstawowego źródła energii.**
- **Wprowadzenie obowiązku liczenia i podawania śladu węglowego dla nowych budynków.**

Proponowane mechanizmy:

- Wskazanie skali obiektu, od którego jest to oczekiwane. W pierwszej kolejności - w inwestycjach finansowanych ze środków publicznych: budynki, budowle np. o wartości robót budowlanych od 8 mln zł.
- Wprowadzenie do rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, nowego działu zrównoważonego budownictwa. Pozwoli to określić m.in.: metodykę liczenia śladu węglowego budynków, obowiązek przedstawiania deklaracji środowiskowych i recykling odpadów budowlanych.
- Wprowadzenie zmian w rozporządzeniu MRiT w sprawie formy i zakresu projektu budowlanego.
- Nowelizacja rozporządzenia w sprawie określenia metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego i wprowadzenie sposobu kalkulacji kosztów prac projektowych związanych z kalkulacją śladu węglowego.
- Zmiany w ustawie o wyrobach budowlanych nakazujące deklarowanie śladu węglowego lub LCA zgodnie z normą EN 15804-2022-03.
- Po uzyskaniu danych do liczenia śladu węglowego, czyli wyliczeniu EPD dla materiałów budowlanych, co jest kosztowne i wymaga czasu, potrzebna jest metodologia, według której będzie wiadomo, jak liczyć ślad węglowy, żeby był porównywalny. W następnej kolejności można określić procentowo progi zmian w zakresie śladu węglowego, jako zmiany istotne w stosunku do zatwierdzonego projektu budowlanego. Intencją jest stworzenie instrumentu blokującego zmiany materiałów przez wykonawców na etapie budowy.

- Uwzględnianie śladu węglowego w projektach udostępnianych przez GUNB (openBIM).
- Wprowadzenie obowiązku uwzględniania śladu węglowego na świadectwach charakterystyki energetycznej dla nowych budynków.

- **Wdrożenie systemu klas energetycznych budynków i oznaczeń ich efektywności energetycznej.**

- **Wdrożenie cyklicznego systemu kontroli zgodności wskaźnika rocznego zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną EP ze świadectwa charakterystyki energetycznej budynku z rzeczywistym jej zużyciem. Chodzi o weryfikację tego, jak naprawdę „pracuje budynek”, zwłaszcza że dokument zawiera też dane o udziale OZE w rocznym zapotrzebowaniu na energię końcową budynku.**

- **Wprowadzenie mechanizmu weryfikacji listy zielonych urządzeń i materiałów ZUM (Zielonych Urządzeń i Materiałów).**

- **Wprowadzenie zachęt dla urządzeń i materiałów posiadających deklaracje środowiskowe (EPD) w zamówieniach publicznych.**

- **Wprowadzenie zachęt do certyfikowania obiektów publicznych (budynków, budowli, czy zagospodarowania terenu), finansowanych ze środków publicznych oraz wymaganie tworzenia dokumentacji z wykorzystaniem BIM-u jako standardu w tym sektorze. Należy jednocześnie wskazać skalę, od której byłoby to obowiązkowe, np. od wartości robót budowlanych (8 mln zł).**

- **Wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Europy 2010/31/UE w punkcie 21: „Sektor publiczny w każdym państwie członkowskim powinien odgrywać wiodącą rolę w zakresie efektywności energetycznej budynków, w związku z czym w planach krajowych należy wyznaczyć ambitniejsze cele dla budynków zajmowanych przez władze publiczne”. Dziś najgorsze są budynki zajmowane przez agendy rządowe i samorządowe.**

- **Stop dla termomodernizacji budynków nieposiadających systemu wentylacji mechanicznej bez równoczesnego jej zastosowania.**

- **Uwzględnienie w Prawie zamówień publicznych, w przetargach dotyczących wznoszenia budynków, kosztów ich eksploatacji przez 25-30 lat.**

- **Uruchomienie systemu monitorowania renowacji budynków dzięki integracji i uzupełnieniu o parametry dotyczące efektywności energetycznej istniejących baz danych.**

- **Konsolidacja dotychczasowych programów i stworzenie jednego parasolowego narzędzia wsparcia, za którego wdrożenie odpowiedzialna będzie jedna instytucja, np. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Poza tym: stosowanie zasady pierwszeństwa efektywności energetycznej budynków oraz modelu: dotacje za efekt, czyli im wyższy poziom efektywności energetycznej, tym wyższy poziom wsparcia oraz urynkowanie kwot dotacji i rozszerzenie dostępu dla gospodarstw o wyższych dochodach.**

- **Usprawnienie selektywnej rozbiórki budynków. Materiały rozbiórkowe z budynków powinny podlegać waloryzacji, np. wzorem zachodniej procedury: re demolition audit i post demolition audit. Nie wszystkie muszą być klasyfikowane jako odpad. Wtedy podlegają ustawie o odpadach i nie ma możliwości zrealizowania założeń gospodarki cyrkularnej i recykulacji – ponownego użycia materiałów i elementów.**

- **Uznanie gazu za paliwo przejściowe do czasu wygaszenia ostatniej elektrowni węglowej.**

- **Wprowadzanie ułatwień/rozwiązań dla zmiany sposobu użytkowania budynków z funkcji biurowej na mieszkaniową.**

- **Zintegrowanie celów klimatycznych w dokumentach strategicznych i planistycznych dla miast i gmin. Potrzebne są standardy warunków zabudowy oraz zamówień publicznych uwzględniające ochronę klimatu. Należy określić konkretne cele (KPI), oparte na Celach Zrównoważonego Rozwoju ONZ (szczególnie 1,3,7 i 11 oraz 13) w kontekście wypełnienia międzynarodowych zobowiązań w ramach Agendy 2030 i realizacji sprawiedliwej transformacji dla całego społeczeństwa.**

- **Stworzenie katalogu dobrych wzorców zrównoważonego budowania oraz przygotowanie i wdrożenie międzyresortowego programu edukacji o jakości architektury, ład przestrzenny i zrównoważonego budownictwa. Działanie na rzecz wprowadzenia zajęć, a docelowo przedmiotu „Architektura, ład przestrzenny i zdrowe budownictwo” w szkolnictwie powszechnym.**

POZOSTAŁE POSTULATY DO OMÓWIENIA NA SPOTKANIACH FORUM EKSPERTÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU:

*** DOKUMENTY STRATEGICZNE**

- Należy przygotować spójną, międzysektorową strategię, w ramach której wszystkie najistotniejsze sektory będą równolegle przechodzić proces rozbudowy, modernizacji i dekarbonizacji, czyli trzeba:

- Zweryfikować Długoterminową Strategię Renowacji Budynków pod kątem dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, jak i niewystarczających ambicji w kontekście głębokich i kompleksowych modernizacji.

- Uwzględnić planowaną poprawę efektywności energetycznej i jej efekty dla innych działów gospodarki (uwolnienie nadmiaru zużywanej energii) dla scenariuszy transformacji energetycznej w dokumentach strategicznych, np. Krajowym planie na rzecz energii i klimatu oraz Polityce Energetycznej Polski.

- Zakończyć proces przygotowywania Strategii dla ciepłownictwa.

- Przygotować Strategię dla sektora elektroenergetycznego oraz zweryfikować i uaktualnić Politykę energetyczną Polski.

- Maksymalnie skrócić wydawanie pozwoleń na budowę instalacji fotowoltaicznych na gruncie dla celów przemysłowych na własne potrzeby.

- Zaadresować potrzebę pilnej modernizacji infrastruktury oświetlenia świetlówkowego w budynkach (brak możliwości serwisowania instalacji od września 2023 r., które stanowią ponad 70 proc. infrastruktury oświetleniowej w kraju).

- Przygotować wdrożenie do ustawodawstwa polskiego zobowiązań wynikających z Dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (EPBD) w zakresie instalacji systemów automatyki budynkowej i sterowania dla budynków niemieszkalnych oraz wymagań dotyczących jakości środowiska wewnętrznego (IEQ).

*** FINANSE**

- Projektowanie programów wsparcia termomodernizacji z uwzględnieniem przyszłych dochodów z ETS2/Społeczny Fundusz Klimatyczny.

- Uwzględnienie w większym niż dotychczas zakresie roli instytucji finansowych w finansowaniu modernizacji energetycznej budynków i montażu finansowego dla tego rodzaju inwestycji.

- Stworzenie systemu poręczeń i gwarancji dla banków finansujących poprawę efektywności energetycznej budynków, co ułatwi dostęp do finansowania kredytowego i obniży koszty kredytowania tego rodzaju inwestycji.

- **Usunięcie barier regulacyjnych związanych ze stosowaniem formuły ESCO przy finansowaniu modernizacji energetycznych budynków.**

*** MIASTA/ARCHITEKTURA**

- **Ograniczenie liczby samochodów w centrach miast przez obniżenie wskaźnika miejsc parkingowych przypadających na mieszkanie. Nie tylko ustawa lex developer, ale też plany miejscowe niektórych samorządów, np. Wrocławia i Katowic przewidują aż 1,5 - 2 miejsca postojowe na mieszkanie. Takie regulacje wymuszają budowanie molochów parkingowych, które nie służą zielonej transformacji.**

- **Obowiązek konstruowania planów miejscowych przez gminy w centrach miast i śródmieściach w aspekcie miast 15-minutowych (preferencje dla komunikacji zbiorowej, minimalizacja komunikacji samochodowej indywidualnej).**

- **Obowiązek konstruowania planów miejscowych przez gminy przy założeniu pewnej minimalnej zielonej przestrzeni publicznej w ramach pasów drogowych (skwery, zielonce, szpalery drzew), które ograniczą nagrzewanie się arterii komunikacyjnych.**

- **Usunięcie obowiązku zapewnienia miejsca do parkowania (Warszawa) w przypadku dogęszczenia miast, np. dzięki dobudowie kondygnacji lub zmianie sposobu użytkowania części budynku (np. strychu) w lokalizacjach, w których obowiązuje płatna strefa parkowania.**

- **Wprowadzanie obowiązku recyklingu wody szarej oraz retencjonowania wód opadowych, m.in. przez zielone dachy czy ogrody deszczowe. Projektowanie budynków ze 100-procentowym odprowadzaniem wód opadowych do kanalizacji deszczowej jest niewłaściwe.**

- **Stosowanie technologii, które wypełniają zasadę 3R (Reduce/Reuse/Resource), czyli takie projektowanie i wykonywanie budynków oraz wszystkich jego instalacji, żeby zużywały jak najmniej energii przy najwyższym możliwym komforcie. Chodzi m.in. o odzysk ciepła, chłodu i wody oraz jak największy udział zielonej energii.**

- **Ograniczenie zjawiska rozlewania się miast poprzez niekontrolowany ich rozrost. W efekcie powstają podmiejskie sypialnie bez stref do życia. Należy wprowadzić obowiązek konstruowania planów miejscowych przez gminy dla obrzeży miast, zapewniających arterie komunikacyjne z obowiązkową komunikacją zbiorową (ograniczenie transportu indywidualnego do centrów miast).**

- **Projektowanie i wdrażanie rozwiązań architektonicznych oraz urbanistycznych uwzględniających parametry mające wpływ na zdrowie i komfort użytkowników.**
- **Ustawowe przyznanie gminom prawa pierwokupu za symboliczną kwotę terenów przemysłowych należących do Skarbu Państwa, które często leżą w urbanistycznie strategicznych dla miasta lokalizacjach w celu przeznaczenia ich na inwestycje publiczne, w tym mieszkania gminne.**
- **Ograniczenie wycinki drzew na terenach leśnych w granicach administracyjnych miast.**
- **Podnoszenie kompetencji pracowników administracji publicznej w zakresie zielonej transformacji, celów zrównoważonego rozwoju i sposobów ich realizacji w sektorze budownictwa. Chodzi m.in. o: zielono-niebieską infrastrukturę, budownictwo pasywne, konstrukcje hybrydowe z wykorzystaniem materiałów drewnopochodnych, np. CLT.**

*** DORADZTWO**

- **Stworzenie sprawnie działającego systemu doradztwa, najlepiej w postaci one stop shopów, w których każdy uzyska kompleksowe wsparcie: od podjęcia decyzji o renowacji budynku, przez wybór zakresu działań, doradztwo w zakresie możliwych sposobów finansowania inwestycji, wypełnienie wniosku o finansowanie, dobór wykonawców, kontrolę nad przebiegiem prac i na koniec rozliczenie dotacji.**

*** PROPONOWANE MODELE WDROŻENIOWE**

- **Preferencje (planistyczne, administracyjne, podatkowe) dla renowacji istniejących budynków w tkance miejskiej oraz uzupełnianie kwartałów i pierzei ulic nową zabudową.**
- **Modernizacja wielu budynków może być połączona z oddaniem do użytkowania nowych powierzchni poprzez adaptację nieużytkowanych dotychczas poddaszy lub dobudowanie kolejnych kondygnacji. Pomysł ten warto potraktować również jako model biznesowy, w którym sprzedaż dodatkowo uzyskanych powierzchni pokryje koszty kompleksowej modernizacji istniejącego budynku.**

- **Wdrożenie ogólnokrajowych standardów renowacji budynków pozostających pod ochroną konserwatora zabytków w kontekście ich modernizacji energetycznej, godzącej wartości historyczne oraz użytkowe obiektu.**

- **Powolywanie we współpracy z gminami kooperatyw mieszkaniowych, które wyznaczałyby standardy ekologicznego budownictwa mieszkaniowego w Polsce i/lub stworzenie programu budowy efektywnych energetycznie i dostępnych cenowo mieszkań na wynajem, dzięki uchwaleniu i wdrożeniu ustawy o REIT-ach, jako czynnika pozytywnie wpływającego na rozwój mieszkalnictwa i dającego możliwość realnego oszczędzania na przyszłe emerytury.**

- **Stworzenie specjalnego programu wspierającego finansowo samorządy w zakresie zrównoważonego budownictwa. Dzięki temu stałyby się liderem innowacji.**

- **Popularyzacja budownictwa drewnianego. Większość polskiego drewna jest wywożona do krajów skandynawskich, które z niego budują domy i dzięki temu zmniejszają swój ślad węglowy. Tymczasem w Polsce tylko 2 proc. budynków jest drewnianych.**

- **Wprowadzenie regulacji i zachęt dotyczących gromadzenia i magazynowania energii elektrycznej wyprodukowanej przez budynek.**